

Αρχικά, να πω ότι κι εγώ να ήμουν εκεί και να έβλεπα Αμερικανούς και Ευρωπαίους με επικεφαλής τους Γερμανούς να με πηρίζουν να ψηφίσω «ναι», θα ψήφιζα «όχι». Κι επειδή θα ήθελα να βρίσκομαι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, απλά δεν θα πήγαινα να ψηφίσω, καθώς η εκεί παλιά και πρόσφατη πείρα από τους Γερμανούς είναι ζοφερή.

Μέχρι τις 29 Νοεμβρίου του 1945, οι κάτοικοι της FYROM λογίζονταν Σέρβοι. Την ημέρα εκείνη, η καθοδηγούμενη από τον Τίτο εθνοσυνέλευση των Γιουγκοσλάβων κήρυξε τον βασιλιά έκπτωτο και ανάγγειλε τη δημιουργία της Ομοσπονδιακής Λαϊκής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Ομόσπονδα κράτη ανακηρύχθηκαν τα Σερβία, Κροατία, Σλοβενία, Βοσνία - Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο και Μακεδονία, με τους κατοίκους της τελευταίας να είναι Σέρβοι και, μέσω Κροατών, να έχουν υποστεί τα πάνδεινα από τους Γερμανούς. Όπως, πάντα μέσω των Κροατών, τα πάνδεινα υπέστησαν και πριν από καμιά 25αριά χρόνια. Σήμερα, το 65% των κατοίκων είναι (μετεξελιγμένοι Σέρβοι) Σλάβοι και το 22% Αλβανοί, που δεν έχουν πρόβλημα με τους Γερμανούς. Το ότι, τελικά, για την έγκριση ή απόρριψη της συμφωνίας των Πρεσπών ψήφισε το 35% των ψηφοφόρων το λες και νίκη.

Όταν, το 1941, οι Γερμανοί κυρίευσαν την Γιουγκοσλαβία, παραχώρησαν τεράστιες εκτάσεις γιουγκοσλαβικού εδάφους στις Ιταλία, Ουγγαρία και Βουλγαρία. Στους Κροάτες, όμως, αναγνώρισαν ανεξαρτησία με αντιπαροχή: Η δορυφορική του άξονα Κροατία παραχώρησε τη Δαλματία στην απέναντι Ιταλία και ενσωμάτωσε στα εδάφη της τη Βοσνία, όπου κατοικούσαν πάνω από τρία εκατομμύρια Κροάτες, δύο εκατομμύρια Σέρβοι και περίπου ένα εκατομμύριο μουσουλμάνοι που αρνιόνταν να ενταχθούν σε κάποια εθνική ομάδα. Τους χρέωσαν στους Κροάτες.

Από τον Μάιο του 1941, ο πρίγκιπας Εμερί της Σαβοΐας, συγγενής του βασιλιά της Ιταλίας, ορκίστηκε βασιλιάς της Κροατίας με το ηχηρό όνομα Τομισλάβ Β'. Ήταν βασιλιάς στα χαρτιά, καθώς μαινόταν ο εμφύλιος πόλεμος και οι Γερμανοί με κανέναν τρόπο δεν άφηναν στους ντόπιους τη διοίκηση. Υπήρχε άλλωστε εκεί κι ένας μικρός δικτάτορας, ο «πρωθυπουργός» Άντε Πάβελιτς, αρχηγός της τρομοκρατικής οργάνωσης «Ουστάσα» που ήταν ανακατεμένη και στη δολοφονία του βασιλιά Αλέξανδρου (το 1934). Γεννήθηκε το 1869 κι εξαφανίστηκε στην Ιταλία μετά την κατάρρευση του άξονα το 1945. Όμως, σε όλη την διάρκεια της κατοχής εκτελούσε Σέρβους πατριώτες.

Οι Ουστάσι δεν ήταν οι μόνοι αντίπαλοι των παρτιζάνων του Τίτο στο εσωτερικό μέτωπο. Πάνω απ' όλα, είχε να αντιπαλέψει με τη δήθεν αντιστασιακή οργάνωση των «Τσέτνικι» του Ντράζα Μιχαήλοβιτς (1893 - 1945) που είχε αποσπάσει τη βρετανική υποστήριξη, καθώς απαρτιζόταν κυρίως από φανατικούς βασιλόφρονες. Μόλις τον Δεκέμβριο του 1944, οι Βρετανοί τους αποκήρυξαν, όταν κατάλαβαν ότι ουσιαστικά είχαν να κάνουν με συνεργάτες των Γερμανών. Από το φθινόπωρο του 1941, ο Μιχαήλοβιτς είχε εξαπολύσει επίθεση εναντίον των παρτιζάνων αλλά είχε αποτύχει να τους νικήσει, παρά τη γερμανική βοήθεια. Εκείνον τον Σεπτέμβριο, 7.000 όμηροι εκτελέστηκαν μόνο στην πόλη Ούζιτσε. Ανάμεσά τους μια τάξη μαθητών λυκείου μαζί με τους καθηγητές τους.

Ο Κροάτης Ιβάν Κράγιατσις ήταν καθοδηγητής των παρτιζάνων την εποχή της αντίστασης εναντίον των Γερμανών. Μετά την απελευθέρωση, έγινε υπουργός των Εσωτερικών της ομόσπονδης δημοκρατίας της Κροατίας και βρέθηκε να έχει άμεση αρμοδιότητα στις μυστικές υπηρεσίες του κράτους. Οι Γερμανοί δε δυσκολεύτηκαν να τον πλησιάσουν και να τον φέρουν σε επαφή με τους Ουστάσι που είχαν καταφύγει στο εξωτερικό μετά την κατάρρευση του ναζισμού. Άλλωστε, δόγμα του Κράγιατσις ήταν ότι όλοι οι Κροάτες έπρεπε να εργάζονται για την Κροατία και όχι για την ιδεολογία τους. Ανήκε σε αυτούς που οι Γερμανοί ονόμαζαν «εθνικοκομμουνιστές».

Μια αποτυχημένη προσπάθεια απόσχισης της Κροατίας από την γιουγκοσλαβική ομοσπονδία (αρχές του 1970) απέδειξε ότι ο Κροάτης Τίτο εξακολουθούσε να έχει μεγάλα ερείσματα στον λαό. Αναγκαστικά, όλοι έπρεπε να περιμένουν τον θάνατό του. Συνέβη το 1980 αλλά ο Κράγιατσις αποσύρθηκε από την ενεργό δράση το 1983, χρονιά που ο Φράνκο Τούτζμαν αποφυλακιζόταν έπειτα από δυο χρόνια κάθειρξης. Ο Κράγιατσις τον επέλεξε ως έναν από τους τρεις διαδόχους του για την υλοποίηση της προσπάθειας να ανεξαρτητοποιηθεί η Κροατία.

Ο Φράνκο Τούτζμαν είχε καταδικαστεί (1981) για δεύτερη φορά και επειδή σε κάποιες συνεντεύξεις υποστήριξε ότι, στον καιρό της κατοχής, η Ουστάσα δολοφόνησε ή εξόντωσε στα στρατόπεδα «μόνο 60.000 Σέρβους» κι όχι 600.000 όπως της καταμαρτυρούσαν. Κι ότι οι κατηγορίες για τα εγκλήματα των Ουστάσι ήταν «ψέμα ανάλογο με αυτό του Άουσβιτς». Τα ίδια ο Τούτζμαν ισχυριζόταν και στα βιβλία που συνέγραφε. Είχε δανειστεί τις απόψεις του από τα συγγράμματα του Μπρούνο Μπούσιτς, πνευματικού ηγέτη των Κροατών. Μόνο που ο Μπούσιτς είχε δολοφονηθεί στο Παρίσι το 1979 και οι Κροάτες εσωτερικού και εξωτερικού χρειάζονταν νέο αρχηγό. Ο Τούτζμαν επέλεξε για τον ιερό αυτό σκοπό τον εαυτό του.

Από το 1979, μετά από προσπάθειες των γερμανικών μυστικών υπηρεσιών, είχε επέλθει η συμφιλίωση των Ουστάσι του εξωτερικού με τους εθνικοκομμουνιστές του εσωτερικού. Για όλους, ο άγιος σκοπός ήταν να αναστηθεί η «Μεγάλη Κροατία» με τη Βοσνία αναπόσπαστο μέλος της.

Όταν ο Κράγιασιτς πέθανε (1987), οι κροατικές μυστικές υπηρεσίες είχαν αλωθεί από τις γερμανικές, οι φιλικοί προς τους παλιούς παρτιζάνους πράκτορες είχαν σταδιακά απομακρυνθεί κι ο Τούτζμαν προβαλλόταν ως ο άνθρωπος που θα πραγματοποιούσε το όραμα για ανεξάρτητη Κροατία. Το 1989, οι επαφές του με τους Γερμανούς επίσημους ήταν πια φανερές. Τον Μάιο του 1990 έγινε πρόεδρος της Κροατίας, το 1991 δήλωνε πως το κράτος της Ουστάσα που είχαν στήσει οι Γερμανοί το 1941 ήταν «έκφραση των ιστορικών φιλοδοξιών του κροατικού λαού». Κι όταν ο ΟΗΕ επέβαλε το εμπάργκο όπλων στην περιοχή, οι Κροάτες βρέθηκαν εξοπλισμένοι με άριστο γερμανικό υλικό. Για μεγαλύτερη σιγουριά, τοποθέτησε (Μάρτιος του 1993) αρχηγό των μυστικών υπηρεσιών της Κροατίας τον γιο του, Μίροσλαβ. Λίγο αργότερα, ο Τούτζμαν θα ανακάλυπτε πως από τη μια προστάτισσα δύναμη καλύτερα είναι να έχει δυο. Και θα έμπαινε και στην υπηρεσία των ΗΠΑ ως θεματοφύλακας των συμφερόντων τους στην περιοχή.

Ο θάνατος του Τίτο, η αποσύνθεση της Σοβιετικής Ένωσης, η κατάρρευση του κομμουνισμού στην Ευρώπη, το δυνάμωμα της ΕΟΚ που μετεξελισσόταν σε Ευρωπαϊκή Ένωση και η όξυνση των εθνικών αντιθέσεων στους κόλπους της ομοσπονδίας έφεραν την αιματηρή διάλυση της Γιουγκοσλαβίας.

Οι πολυκομματικές εκλογές στην Κροατία (22 Απριλίου 1990) έδωσαν απόλυτη πλειοψηφία 193 εδρών σε σύνολο 365 στο κόμμα του Φράνκο Τούτζμαν. Το κόμμα Δημοκρατικών Αλλαγών των πρώην κομμουνιστών κέρδισε 91 έδρες. Ο Τούτζμαν έγινε πρόεδρος της χώρας με πρωθυπουργό τον Στιέπαν Μέσιτς - Στίπε, δεύτερον της τρόικα των διαδόχων του Ιβάν Κράγιασιτς.

Ξεκίνησε η κυβερνητική πολιτική των διακρίσεων εναντίον των εκεί Σέρβων κατοίκων που οδηγούσε σε αναπόφευκτη ρήξη. Το σερβικό δημοκρατικό κόμμα προχώρησε στην ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του σερβικού λαού της Κροατίας (25 Ιουλίου) κι οργάνωσε

δημοψήφισμα για την αυτονομία τους (19 Αυγούστου). Την 1^η Οκτωβρίου, οι Σέρβοι της Κράινα ανακήρυξαν την αυτονομία της περιοχής τους και προχώρησαν στην εκλογή των οργάνων διακυβέρνησης. Δικαιώθηκαν μόλις ψηφίστηκε το νέο σύνταγμα της Κροατίας (22 Δεκεμβρίου του 1990) που όριζε ότι η χώρα είναι κράτος μόνο του κροατικού λαού, οπότε οι εκεί Σέρβοι υποβιβάζονταν σε μειονότητα. Οι Σέρβοι του Κνιν, της Κράινα και άλλων δώδεκα περιοχών στην Κροατία διακήρυξαν την ανεξαρτησία τους

Η συμφωνία για διαπραγματεύσεις (21 Μαρτίου 1991) περνούσε κάτω από το βάρος των τετελεσμένων, εκείνων που έπονταν και αυτών που προέκυπταν από την κάθε φορά υπερισχύουσα άποψη στους κόλπους της ΕΟΚ, όπου οι Γερμανοί είχαν αποδυθεί στον υπέρ όλων αγώνα για τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας.

Στο παιχνίδι μπήκε και η ΔΑΣΕ (Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) που διακήρυξε το απαραβίαστο της ενότητας και της εδαφικής ακεραιότητας της Γιουγκοσλαβίας. Σλοβενία και Κροατία απάντησαν ταυτόχρονα (25 Ιουνίου) με απόφαση των κοινοβουλίων τους ότι από τη νύχτα εκείνη αποτελούσαν ανεξάρτητα κράτη εντελώς αποδεδεσμευμένα από την ομοσπονδία. Την ίδια εκείνη ζοφερή νύχτα (25 του Ιουνίου), οι Σέρβοι της Σλαβονίας, της Μπαράνια και του Δυτικού Σρεμ κήρυξαν τις περιοχές αυτόνομες αποσκιρτώντας από την Κροατία.

Το πρωί, 26 Ιουνίου, βρήκε την Κροατία στην αγκαλιά του εμφυλίου πολέμου. Παντού, οι Σέρβοι πήραν τα όπλα ενάντια στην εξόντωσή τους, που διαγραφόταν βέβαιη στα κράτη που ανεξαρτητοποιήθηκαν. Έξι μήνες μετά την πρώτη (τον Ιούνιο του 1991) διακήρυξη ανεξαρτησίας, η Κροατία είχε χάσει το 33% του εδάφους της. Και στον χώρο της ΕΟΚ, οι συσχετισμοί είχαν αλλάξει. Η «Επιτροπή Διαιτησίας» που όλον αυτό τον καιρό λειτουργούσε στη Χάγη, έφτασε στο συμπέρασμα ότι «η Γιουγκοσλαβία οδεύει σε διάλυση και όλες οι δημοκρατίες πρέπει να θεωρηθούν διάδοχες» (29 Νοεμβρίου του 1991). Στις 23 του Δεκέμβρη του 1991, η Γερμανία αναγνώρισε ως ανεξάρτητα κράτη τη Σλοβενία και την Κροατία. Στις 15 Φεβρουαρίου του 1992, τις αναγνώρισε και η σύνοδος κορυφής της ΕΟΚ, στη Λισσαβόνα της Πορτογαλίας. Το αποτέλεσμα ήταν να αναζωπυρωθούν οι μάχες στην Κροατία.

Η κατά σειρά τρίτη Γιουγκοσλαβία (με πρώτη το βασίλειο και δεύτερη τη σοσιαλιστική) γεννήθηκε στις 27 Απριλίου του 1992 με ομόσπονδα κράτη τη Σερβία και το Μαυροβούνιο. Η

απάντηση στην «πρόκληση» ήρθε διπλή από τον ΟΗΕ με τις συντονισμένες ενέργειες των Γερμανών και των Αμερικανών. Στις 22 Μαΐου, δέχτηκε στους κόλπους του ως νέα μέλη τη Σλοβενία, την Κροατία και την τριχοτομημένη Βοσνία ως ενιαίο κράτος. Στις 30 του μήνα, ανακάλυψε ότι για όλα φταίνει οι Σέρβοι και μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας επέβαλε οικονομικές κυρώσεις (εμπάργκο) στη Γιουγκοσλαβία.

Τον ίδιο καιρό, ο κροατικός στρατός ενισχυόταν με σύγχρονα γερμανικά όπλα κι εκπαιδεύονταν από ειδικούς Αμερικανούς «απόστρατους». Στις 21 Νοεμβρίου του 1994, το ΝΑΤΟ ξεκίνησε εναέρια επίθεση χωρίς προηγούμενο εναντίον κατεχόμενης από τους Σέρβους αεροπορικής βάσης των επαναστατών στην Κροατία. Ήταν η μεγαλύτερη τέτοιου είδους επιδρομή στην 45χρονη ιστορία της συμμαχίας. Την Πρωτομαγιά του 1995, η Κροατία ανέκτησε την επαναστατημένη σερβική Δυτική Σλαβονία, την οποία είχε χάσει το 1991.

Η κροατική επίθεση ξέσπασε θυελλώδης και κεραυνοβόλα στα τέλη Ιουλίου του 1995. Οι Κροάτες μπήκαν στην Κράινα και ξεκλήρισαν κάθε τι που έδειχνε σερβικό. Στις αρχές Αυγούστου, η σερβική δημοκρατία της Κράινα ήταν παρελθόν, όπως παρελθόν ήταν κι ο εκεί σερβικός πληθυσμός. Όσοι δε σφάχτηκαν, εκδιώχτηκαν. Πανευτυχής ο Τούτζμαν ύψωσε την κροατική σημαία στα μουσκεμένα από το αίμα των Σέρβων εδάφη.

Η παράσταση έληξε στις 10 Οκτωβρίου του 1995. Την ημέρα εκείνη, οι πρόεδροι Βοσνίας Αλία Ιζετμπέκοβιτς και Κροατίας Φράνκο Τούτζμαν, σε συνομιλίες οι οποίες συντονίζονταν από τις ΗΠΑ, συμφώνησαν στην λήξη του τετράχρονου πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Ήταν η εποχή της συμφωνίας του Ντέιτον για την ειρήνευση στη Βοσνία και της άρσης του ελληνικού εμπάργκο στα Σκόπια. Η Κροατία έγινε το 40ο μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 6 Νοεμβρίου του 1996.

Με όλα αυτά, οι ουσιαστικά Σέρβοι της FYROM, για ποιον λόγο θα έπρεπε να υπακούσουν στα κελεύσματα των Γερμανών, των Αμερικανών και του ΝΑΤΟ;

(τελευταία επεξεργασία, 1.10.2018)

